

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-41>

УДК 336.71

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

TRENDS OF THE BANKING SECTOR OF UKRAINE

Мороз Наталія Володимирівнакандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8594-8014>**Червінська Оксана Степанівна**кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6048-7936>**Наквашський Михайло Богданович**студент магістр,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0738-6640>**Moroz Nataliia, Chervinska Oksana, Nakvatsky Mykhailo**

Lviv Polytechnic National University

Банківський сектор функціонує злагоджено, отримуючи значний прибуток, і його роль у економіці України зростає. Банки підійшли до кризи з великим запасом капіталу та ліквідності, є стійкими до операційних ризиків та ефективно впроваджують розроблені плани дій на випадок негативних подій. У статті проаналізовано динаміку активів банків, капіталу, коштів клієнтів, обсягів кредитування та рентабельності. Досліджено якість кредитів за видами кредитування. Банківський сектор характеризується зниженням обсягів кредитування, передусім корпоративних клієнтів. Нарощення кредитування банків можна досягти через комплексний підхід, що базується на співпраці між банками, регуляторними органами та іншими зацікавленими сторонами. НБУ провів оцінку стійкості, яка підтверджує наявність достатнього капіталу та значного запасу міцності банківської системи. Регулятор планує подальше зміцнення вимог до капіталу.

Ключові слова: банк, банківський сектор, регулятор, кредит, прибутковість.

The security threat is the main systemic risk for the banking sector of Ukraine. The country's economy is highly dependent on international financial aid. This aid is gradually decreasing in volume and comes in unpredictably, creating threats to macroeconomic stability. The banking sector functions harmoniously, receiving significant profits, and its role in the economy of Ukraine is growing. Banks approached the crisis with a large supply of capital and liquidity. Banks are resistant to operational risks and effectively implement developed action plans in case of negative events. The article analyzes the dynamics of bank assets, capital, customer funds, lending volume and profitability. The quality of loans by types of lending was studied. The banking sector is characterized by a decrease in lending volumes, primarily to corporate clients. Increasing lending for Ukrainian banks can be achieved through a comprehensive approach based on cooperation between banks, regulatory authorities and other stakeholders. It is important to take into account economic and financial aspects, as well as the specifics of market conditions. It is possible to attract new customers through the introduction of special programs or promotional offers, development of new and adaptation of existing credit products to the needs of various market segments. The National Bank of Ukraine conducted an assessment of the stability of banks, which confirms the availability of sufficient capital and a significant safety margin of the banking system. This creates the basis for further strengthening of capital requirements. Banks will update operational risk calculations based on the latest financial data and comply with updated capital structure requirements. After conducting test calculations, banks will take market risk into account when assessing capital adequacy. The National Bank of Ukraine plans to establish a schedule for the introduction of buffers of systemic importance and capital conservation this year.

Key words: bank, banking sector, regulator, credit, profitability.

Постановка проблеми. Загроза безпеці, яка виникає внаслідок повномасштабної війни, становить основний системний ризик для банківського сектору України. Економіка країни значно залежить від міжнародної фінансової допомоги, яка постійно зменшується в обсягах і непередбачено надходить, створюючи загрози для макроекономічної стабільності. У той же час банківський сектор функціонує злагоджено, отримуючи значний прибуток, і його роль у економіці зростає.

Це стало можливим завдяки спрямованим зусиллям банків, оперативній та адекватній реакції Національного банку України на зміни умов життєдіяльності фінансового ринку, а також завдяки успішній спільній праці, яка тривала з 2015 року, над реформуванням банківської системи. У результаті банки підійшли до кризи з великим запасом капіталу та ліквідності, є стійкими до операційних ризиків та ефективно впроваджують розроблені плани дій на випадок негативних подій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сучасні тренди розвитку банківського сектору України користуються популярністю у дослідженнях науковців, серед яких: Блащук-Дев'яткіна Н. [1], Котік, Б., Смолінська, С. [2], Король М. М. [3], Рисін В. В. [4], Бондаренко Л. П., Коць О. О., Лащик І. І. [5].

Беручи до уваги досягнення цих та багатьох інших вчених-економістів, слід зауважити, що поточні тренди у розвитку банківського сектору в Україні вимагають подальших наукових досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи здобутки науковців, актуальні сучасні тенденції розвитку банківського сектору потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті. Мета цієї статті полягає у вивченні сучасних тенденцій у розвитку банківського сектору, визначенні його ключових проблем та перспектив.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2023 році спостерігалися подібні до попередніх років тенденції, які визначали розвиток банківського сектору. Гривневе фондування від населення та бізнесу продовжувало стрімко зростати, і припливи коштів в іноземній валюті залишалися на високому рівні. Спостерігався приріст роздрібних строкових вкладень, хоча темп цього зростання був більш помірним у порівнянні з поточними вкладеннями. Триває збільшення інвестицій банків в ОВДП та депозитні сертифікати НБУ.

Одночасно продовжувалося зростання гривневих портфельів чистих корпоративних та роздрібних кредитів. Помірне зниження процентних ставок сприяло збільшенню попиту на кредити та зниженню витрат на фінансування. Операційна ефективність банків залишалася на високому рівні, а витрати на резервування були мінімальними. Незважаючи на значне збільшення податкових ставок, сектор залишався прибутковим і стійким. Висока рентабельність та наявність капіталу дозволяють банкам виконувати нові вимоги регулятора.

Упродовж 2023 року ліквідовано чотири банки: "Айбокс", "Конкорд", "Укрбудінвест" і "Форвард". Загальна частка цих установ складала менше 1% від активів усіх банків, тому їх вилучення з ринку не вплинуло на функціонування банківського сектору. Наразі на ринку діють 63 банки, що на 4 одиниці менше ніж у попередньому році.

Структурних підрозділів банків стало менше на 198 одиниці за весь 2023 рік, проте у останньому кварталі відбулося їх зростання вперше за останні 10 років на 40 одиниць [6].

Обсяг активів банківського сектору зростає упродовж 2019–2023 рр. (табл. 1), у 2023 році спостерігалися найвищі темпи зростання 25,1% у порівнянні з попереднім роком. Темпи зростання величини капіталу банків теж були найвищими у 2023 році – 37,5%, у попередньому році капітал знизився на 15,5%. Зростання коштів суб'єктів господарювання у 2023 році було значно стрімкішим ніж у попередні роки, наведені у табл. 1 та становило 41,7%. Кошти фізичних осіб зросли лише на 16,2%, у 2022 році темп зростання був вищим – 28,4%.

Обсяги гривневих коштів, що належать фізичним особам, збільшилися на 20,5% за 2023 рік та на 7,3% протягом останнього кварталу, в якому темпи зростання прискорювалися, особливо видно це було у грудні, через сезонні виплати зарплат і премій. Гроші населення збільшувалися майже однаково в усіх банках, але найшвидше це відбувалося у приватних банках (10,1%). Навіть з урахуванням традиційних сезонних відтоків коштів з рахунків фізичних осіб на початку 2024 року, це не створило загрози для стабільності фінансування банків. Обсяги строкових гривневих депозитів зросли на 6,4% за цей квартал. Цьогорічний приріст роздрібних строкових вкладів став найвищим за останні десять років – 37,2%. У нових гривневих депозитах

Таблиця 1

Динаміка показників банківського сектору України за період 01.01.2019-01.03.2024 рр., млн грн

Назва показника	01.2019	01.2020	01.2021	01.2022	01.2023	01.2024	03.2024
Активи	1 359703	1 493298	1 822814	2 053232	2 351678	2 942806	2918498
Капітал	154 960	199 921	210 640	255 514	215 840	296 797	320 284
Кошти юридичних осіб	406 367	498 157	646 491	758 434	889 526	1260155	1259628
Кошти фізичних осіб	508 457	552 115	682 029	726 898	933 240	1084281	1071374

Джерело: складено авторами на основі даних НБУ [7]

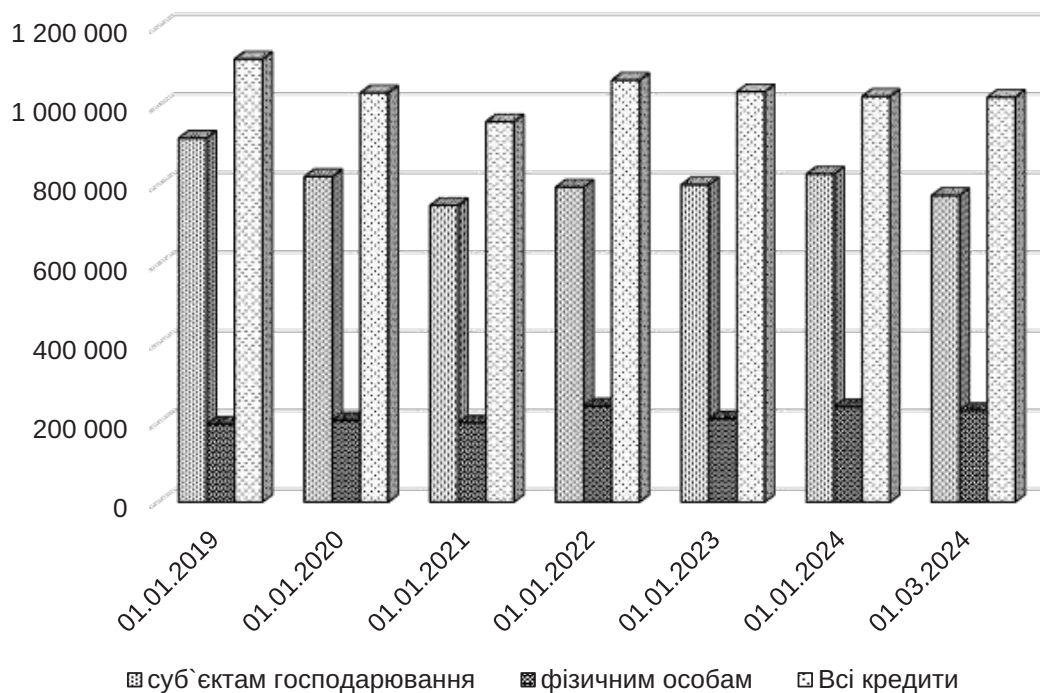
переважають терміном від трьох до шести місяців [6].

Гривневі кошти підприємств зросли на 50,8% за 2023 рік, 17,8% за IV квартал. Найбільш значний вплив грошей спостерігався у державних та приватних банках – більше 20% щокварталу. Кошти бізнесу в іноземній валюті збільшувалися повільніше – лише на 3,2% за квартал, причому цей приріст зафіксований тільки в державних та приватних банках – відповідно на 11,2% та 9,1%. Продовжував спадати вже шостий квартал поспіль рівень доларизації депозитів, а саме зменшившись до 31,5% [6].

Кредитування спало на 1,1% у 2023 році (рис. 1), попередній рік – на 2,7%, зростання обсягів кредитування відбулося лише упродовж 2021 року на 10,9%. Упродовж 2023 року зросло на 6,0% кредитування фізичних осіб, а юридичних – спало на 2,2%.

Частка непрацюючих кредитів усіх банків за усіма кредитами зменшувалася до початку 2022 року, упродовж якого вона зросла від 30% до 38%, далі повільно спадає.

Частка NPL юридичних осіб зменшилася із початку 2019 р. від 55,8% до 36,1% станом на 01.01.2022 р., після чого зростала і станом на 01.03.2024 р. становить 44,43%. Частка NPL

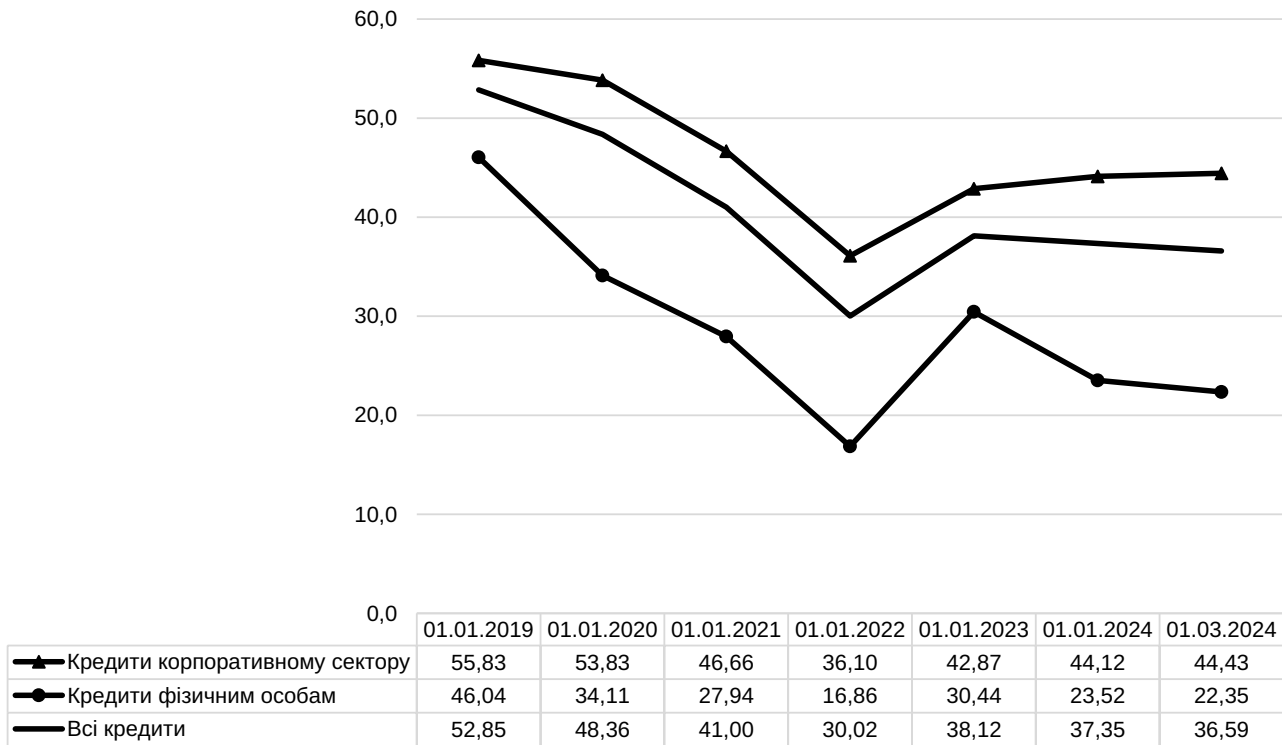

Рис. 1. Динаміка показників кредитування банківського сектору України за 01.2019-03.2024 рр., млн грн

Джерело: складено авторами на основі даних НБУ [7]

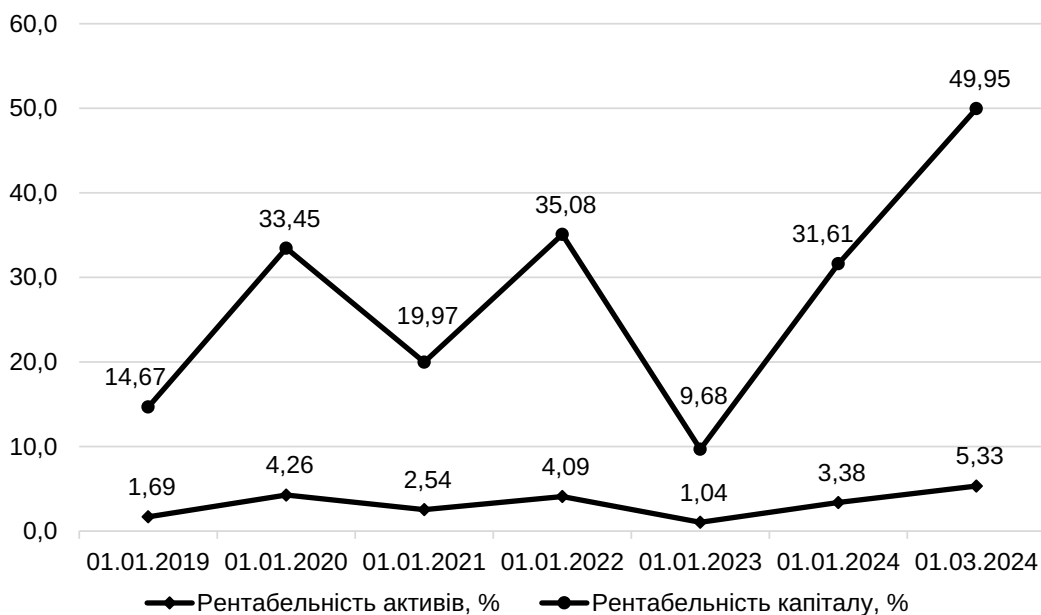
фізичних осіб зменшилася з початку 2019 р. від 46,04% до 16,86% станом на 01.01.2022 р., упродовж 2022 року зростала до 30,44%, далі спадала та станом на 01.03.2024 р. становить 22,35% (рис. 2).

Рентабельність банківського сектору є високою (рис. 3). Найнижчі показники рентабельності були станом на 01.01.2023 р. – 9,68% рентабельність капіталу та 1,04% – рентабельність активів. Найвищі значення рентабель-

Рис. 2. Зміна частки непрацюючих кредитів банківського сектору України за 01.01.2019-01.03.2024 рр., %

Джерело: складено авторами на основі даних НБУ [7]

Рис. 3. Динаміка показників рентабельності банківського сектору України за 01.2019-03.2024 рр.

Джерело: складено авторами на основі даних НБУ [7]

ності були станом на 01.03.2024 р. – 49,95% рентабельність капіталу та 5,33% – рентабельність активів.

Минулорічна оцінка стійкості, проведена НБУ, підтверджує наявність достатнього капіталу та значного запасу міцності банківської системи. Це створює основу для подальшого зміцнення вимог до капіталу. Починаючи з травня 2024 року, банки актуалізуватимуть розрахунки операційного ризику на основі найновіших фінансових даних (попередній розрахунок був проведений ще до лютого 2022 року). З серпня банки мають виконувати оновлені вимоги до структури капіталу. Після проведення тестових розрахунків банки будуть враховувати ринковий ризик при оцінці достатності капіталу. Крім того, НБУ планує встановити цього року графік запровадження буферів системної важливості та консервації капіталу. Акумуляовані прибутки

дозволять сектору відповідати цим вимогам, і після цього обмеження на виплату дивідендів можуть бути послаблені.

Висновки. Банківський сектор відзначається високим рівнем довіри населення, збільшенням активів, капіталу, депозитів клієнтів та високою рентабельністю. Відбувається зниження обсягів кредитування, передусім корпоративних клієнтів. Збільшення обсягів кредитування для банків України може бути досягнуте через комплексний підхід, який базується на співпраці між банками, регуляторними органами та іншими зацікавленими сторонами, та враховує економічні та фінансові аспекти, а також специфіку ринкових умов. Запровадження спеціальних програм або акційних пропозицій може привернути нових клієнтів, а також розробка нових та адаптація існуючих кредитних продуктів до потреб різних сегментів ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Блащук-Дев'яткіна Н., Болюх Д. Забезпечення ефективності функціонування банківського сектору України в умовах економічної нестабільності. *Молодий вчений*. 2023. № 9 (121). С. 13–17. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-3>
2. Котік Б., Смолінська С. Функціонування банківського сектору України в період воєнного стану. *Молодий вчений*. 2023. № 10 (122). С. 213–217. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-42>
3. Король М. М., Співак В. О., Куліковська І. В. Сучасний стан показників української банківської системи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2023. № 47. С. 41–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-8>
4. Рисін В., Мамчук А., Печенко Р. Впровадження технології блокчейну у контексті підвищення ефективності та безпеки діяльності банків. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 5 (05). С. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-19>
5. Цифрова трансформація банківського сектору: виклики пандемії та пріоритети ЄС: колективна монографія / О. О. Коць, Л. П. Бондаренко, І. І. Лащик, Н. В. Мороз. Львів : Новий Світ-2000, 2022. 171 с.
6. Огляд банківського сектору, лютий 2024 року (Національний банк України). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyuty-2024-roku> (дата звернення: 27.04.2024).
7. Наглядова статистика. (Національний банк України). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision> (дата звернення: 27.04.2024).

REFERENCES:

1. Blashchuk-Devyatkina N., & Boliukh D. (2023). Zabezpechennia efektyvnosti funktsionuvannia bankivskoho sektoru Ukrainy v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti [Support efficiency of the banking sector of Ukraine under economic instability]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, vol. 9 (121), pp. 13–17. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-3>
2. Kotik B., & Smolinska S. (2023). Funktsionuvannia bankivskoho sektoru Ukrainy v period voiennoho stanu [Functioning of the banking sector of Ukraine during the period of marital status]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, vol. 10 (122), pp. 213–217. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-42>
3. Korol M. M., Spivak V. O., Kulikovska I. V. (2023). Suchasnyi stan pokaznykiv ukrainskoi bankivskoi systemy [Current state of indicators of the Ukrainian banking system]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, vol. 47, pp. 41–47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-47-8>
4. Rysin V., Mamchuk A., Pechenko R. (2023). Vprovadzhenia tekhnolohii blokcheinu u konteksti pidvyshchennia efektyvnosti ta bezpeky diialnosti bankiv [Implementation of blockchain technology in the context of increas-

ing the efficiency and security of banks]. *Transformatsiina ekonomika – Transformational Economics*, vol. 5 (05), pp. 109–114. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-19>

5. Kots O.O., Bondarenko L.P., Lashchuk I.I. and Moroz N.V. (2022). Tsyfrova transformatsiia bankivskoho sektoru: vyklyky pandemii ta priorytety YeS [Digital transformation of the banking sector: pandemic challenges and EU priorities]. Lviv: Novy Svit-2000. 171 p. (in Ukrainian)

6. Ohliad bankivskoho sektoru, liutyi 2024 roku [Banking Sector Review, February 2024 (National Bank of Ukraine)]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4 (Accessed April 27, 2024).

7. Nahliadova statystyka [Supervisory Data (National Bank of Ukraine)], Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision> (Accessed April 27, 2024).